

การพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาเยอรมันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ลาวิณี ปุณณะสกุล*

บทคัดย่อ

จากการสำรวจการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศทั่วโลกโดยกระทรวงการต่างประเทศแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในปี ค.ศ. 2020 พบว่า มีผู้เรียนภาษาเยอรมันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่า 200,000 คน และความสนใจต่อการเรียนภาษาเยอรมันยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่กระนั้นในบางประเทศยังคงเผชิญปัญหาการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมัน บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ที่จะศึกษาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสำหรับครูสอนภาษาเยอรมัน หรือ DLL (Deutsch Lehren Lernen) เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตครูและพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาเยอรมันในภูมิภาค และ 2) วิเคราะห์ภาวะการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยเป็นกรณีศึกษา จากการศึกษาพบว่าหลักสูตร DLL ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อผู้สอนภาษาเยอรมันในต่างประเทศโดยเฉพาะ โดยมุ่งเน้นทักษะการสอนภาษาเยอรมันที่ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง หัวใจของหลักสูตรนี้จึงเป็นการเรียนรู้ผ่านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาการสอน และจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ส่วนการวิเคราะห์กรณีศึกษาพบว่าไม่เพียงแต่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้นที่กำหนดให้ครูสอนภาษาเยอรมันอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาเอกขาดแคลนมาหลายปีแล้ว แต่ในระดับอุดมศึกษาและสถาบันภาษาต่างก็เผชิญปัญหานี้เช่นเดียวกัน และการศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยงานการศึกษาพิจารณาเป็นแนวทางในการพัฒนาเชิงนโยบายต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาเยอรมัน; หลักสูตร DLL; การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

*อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Professionalization of German Language Teachers in Southeast Asia

---

Lawinee Puranasakul*

Abstract

The international survey The Teaching and Learning of German as a Foreign Language by the Federal Foreign Office of Germany in 2020 discovered that there are more than 200,000 learners in Southeast Asia, and the interest in learning the German language is likely to increase consistently. However, some countries still face a shortage of German language teachers (GLT). The aims of this paper are (a) to review the Further Education Program for GLT, a.k.a. Deutsch Lehren Lernen (DLL), which would be beneficial for producing teachers and developing the teaching profession of GLT in this region, and (b) to analyze the GLT shortage problem in Thailand as a case study. The study found that DLL has been comprehensively provided to GLT worldwide. It focuses on enhancing modern and varied methodological theories of teaching German, so that, when they teach, the participants can effectively apply the knowledge they acquire. In line with this, the heart of the program is therefore to improve their teaching skills by conducting action research in their classrooms, which would be conducive to finding solutions to teaching problems and to managing teaching and learning more effectively. The analysis of the case study in Thailand shows that not only the Office of the Basic Education Commission has declared a shortage of GLT for many years, but also the higher education sector and language institutes are facing the same problem. To this end, this paper has gathered suggestions for local authorities in Thailand for further policy action.

Keywords: Professionalization of German Language Teachers; DLL Program; Action Research

---

* Lecturer German Section Department of Western Languages Faculty of Humanities Ramkhamhaeng University

Received: 20 March 2023/ Revised: 19 April 2023/ Accepted: 26 April 2023/ Published online: 30 April 2023

บทนำ

ความจริงแล้วบทบาทของภาษาเยอรมันในระดับสากลไม่ได้มีความสำคัญน้อยไปกว่าภาษาอังกฤษในฐานะภาษากลางของโลก เพราะขอบเขตการใช้ภาษาเยอรมันมิได้ถูกจำกัดอยู่แต่ภายในประเทศเยอรมนีเท่านั้น Schayan (2018) ได้สรุปจำนวนประชากรโลกที่ใช้ภาษาเยอรมันในการติดต่อสื่อสารว่า "มีผู้คนทั่วโลกกว่า 130 ล้านคนที่ใช้ภาษาเยอรมันเป็นภาษาแม่หรือเป็นภาษาที่สอง ภาษาเยอรมันจัดเป็นภาษาแม่ที่นิยมใช้มากที่สุดในสหภาพยุโรปและเป็นภาษาราชการใน 7 ประเทศได้แก่ ประเทศเยอรมนี, ออสเตรีย, ลิกเตนสไตน์, สวิตเซอร์แลนด์, อิตาลี (ทางตอนเหนือของประเทศ), เบลเยียม และลักเซมเบิร์ก (Ammon, 2015: p. 170) นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาเยอรมันกว่า 7.5 ล้านคนใน 42 ประเทศทั่วโลก"

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 กระทรวงการต่างประเทศแห่งสหพันธ์ฯ ได้เก็บข้อมูลจำนวนผู้เรียนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศทั่วโลกทุก ๆ 5 ปี จากรายงานผลการสำรวจครั้งล่าสุดในปี ค.ศ. 2020 พบว่า มีผู้เรียนภาษาเยอรมันประมาณ 15.45 ล้านคนทั่วโลก ส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีจำนวนผู้เรียนมากกว่า 200,000 คน (ไม่มีข้อมูลผู้เรียนภาษาเยอรมันในประเทศบรูไน และประเทศติมอร์ตะวันออก) ความสนใจต่อการเรียนภาษาเยอรมันในภูมิภาคนี้ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ในบางประเทศต้องเผชิญปัญหาการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันที่มีคุณภาพ อาทิ ประเทศมาเลเซีย ประเทศไทย และประเทศเวียดนาม เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มประเทศดังกล่าวมีจำนวนผู้เรียนภาษาเยอรมันในช่วงปี ค.ศ. 2015 – ค.ศ. 2020 เพิ่มขึ้นเป็น 3 อันดับแรกของภูมิภาค ประเทศมาเลเซียเพิ่มขึ้น 169 เปอร์เซ็นต์ ประเทศไทยเพิ่มขึ้น 122 เปอร์เซ็นต์ และประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้น 63 เปอร์เซ็นต์ (Auswärtiges Amt, 2015: 2020a)

จากรายงานประจำปีด้านการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศขององค์การแลกเปลี่ยนวิชาการเยอรมัน DAAD (The German Academic Exchange Service) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐบาลเยอรมันที่สนับสนุนด้านทุนการศึกษาและวิจัยในประเทศเยอรมนี พบว่า ปัญหาการขาดแคลนครูในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดจากความต้องการเรียนภาษาเยอรมันมีมากกว่าปริมาณครูสอนภาษาเยอรมัน และปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบทั้งในระดับโรงเรียนและระดับอุดมศึกษา (DAAD, 2020: p. 32; 2021a: p. 30; 2021b: p. 39)

ประเทศมาเลเซีย

แนวโน้มการเรียนภาษาเยอรมันในประเทศมาเลเซียมีการเติบโตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันที่มีคุณภาพยังคงเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร ส่งผลให้การเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศมาเลเซียค่อนข้างมีขีดจำกัด ในระดับโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการสอนการใช้ภาษาเยอรมันระดับเบื้องต้น (A1 – A2) ซึ่งเป็นระดับความเชี่ยวชาญภาษาเยอรมันตามกรอบความตกลงร่วมกันของสหภาพยุโรปด้านภาษา (GER) กรอบมาตรฐานนี้ใช้อธิบายทักษะทางด้านภาษาของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาเยอรมันระดับเบื้องต้นให้นักศึกษาทั่วไปเพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อในประเทศเยอรมนียังคงเผชิญปัญหาขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากความต้องการเรียนภาษาเยอรมันมีสูง

ประเทศไทย

การเรียนรู้ภาษาเยอรมันในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีโรงเรียนเปิดสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทย จำนวน 50 โรงเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2565ก) จากเมื่อ 10 ปีที่แล้วมีเพียง 39 โรงเรียนเท่านั้น นอกจากนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2565ข) ยังคงส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สองในโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนโดยการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองในแต่ละภูมิภาคของประเทศ ศูนย์เหล่านี้คือโรงเรียนที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาเยอรมันผ่านการจัดกิจกรรมวิชาการต่าง ๆ ปัจจุบันมีศูนย์เครือข่ายฯ จำนวน 4 ศูนย์ แบ่งเป็นศูนย์เครือข่ายฯ กรุงเทพฯ และปริมณฑล 2 ศูนย์ (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาและโรงเรียนสตรีรัตนบุรี) ศูนย์เครือข่ายฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ศูนย์ (โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย) ศูนย์เครือข่ายฯ ภาคใต้ 1 ศูนย์ (โรงเรียนสตรีภูเก็ต) ในระดับอุดมศึกษามีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนภาษาเยอรมันกว่า 14 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา ในระดับปริญญาโท นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ 2 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนในระดับปริญญาเอกมีเพียงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแห่งเดียวที่เปิดสอนระดับดังกล่าวในประเทศไทย

ประเทศเวียดนาม

แนวโน้มการเรียนรู้ภาษาเยอรมันในประเทศเวียดนามมีทิศทางเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับโรงเรียน ในปี ค.ศ. 2021 กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรมของประเทศเวียดนาม (Ministry of Education and Training) ได้เริ่มโครงการนำร่องเพิ่มภาษาต่างประเทศอีก 2 ภาษา (ภาษาเยอรมันและภาษาเกาหลี) เข้าในหลักสูตรประถมศึกษาเป็นระยะเวลา 10 ปี แต่เดิมนักเรียนเวียดนามสามารถเลือกเรียนภาษาต่างประเทศใดภาษาหนึ่งเป็นภาษาต่างประเทศภาษาแรกได้จาก 5 ภาษา (ภาษาอังกฤษ, ภาษารัสเซีย, ภาษาจีน, ภาษาฝรั่งเศส และภาษาญี่ปุ่น) ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนในระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัย 3 แห่ง ในเวียดนามที่เปิดสอนภาษาเยอรมัน อย่างไรก็ตามประเทศเวียดนามยังคงประสบปัญหาขาดแคลนครูภาษาเยอรมันเป็นอย่างมาก เนื่องจากเงินเดือนของครูและอาจารย์ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะเมืองแถบตอนกลางของประเทศอย่าง เว้ (Hue) และดานัง (Danang) ที่มีคอร์สสอนภาษาเยอรมันในระดับอุดมศึกษาไม่เพียงพอต่อความต้องการเรียนของนักศึกษาเพราะขาดบุคลากร ส่วนบัณฑิตสาขาวิชาภาษาเยอรมันจากเมืองฮานอย (Hanoi) และโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh) ไม่สนใจทำงานต่างเมืองด้วยเหตุผลของเรื่องค่าตอบแทนเป็นหลัก (DAAD, 2021: p. 39)

ปัญหาการขาดแคลนครูถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว เพราะครูคือฟันเฟืองที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บทบาทที่สำคัญของครูนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยด้านการศึกษานี้ของ Hattie ศาสตราจารย์ด้านการศึกษามาจากมหาวิทยาลัยเอดิเนด ประเทศนิวซีแลนด์ (2009) ที่ได้วิเคราะห์หัตถ์แปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนจากการวิเคราะห์หัตถ์ (Meta-Analysis) งานวิจัยกว่า 800 ชิ้น และจำแนกเป็นปัจจัยสำคัญ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านโรงเรียน ด้านผู้เรียน

ด้านครอบครัว ด้านกลยุทธ์การเรียนและการสอน และด้านครูที่มีสัดส่วนตัวแปรมากที่สุดกว่า 21 เปอร์เซนต์ จากการศึกษาตัวแปรในหมวดครูพบประเด็นที่น่าสนใจว่า ตัวแปรความรู้ในเนื้อหาสาระของครู (Content Knowledge) แทบไม่มีผลต่อความสำเร็จของผู้เรียน เพราะครูที่มีเพียงแค่ว่าความรู้ในเนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากแต่ต้องอาศัยความรู้ด้านวิธีการสอนและการพัฒนาแบบการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนประกอบควบคู่ไปด้วย ดังนั้น การเป็นครูที่มีคุณภาพนอกจากการมีความรู้พื้นฐานตามวิชาที่ตนถนัดแล้ว คุณสมบัติจำเป็นที่พึงมีต่อมาคือทักษะและเทคนิคการสอน (Zierer, 2016: p. 87)

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักสูตรพัฒนาครูสอนภาษาเยอรมันที่เข้ากับบริบทภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนวิเคราะห์ภาวะการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยเป็นกรณีศึกษา และนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยงานการศึกษาพิจารณาเป็นแนวทางในการพัฒนาเชิงนโยบายต่อไป

แนวทางในการผลิตครูและพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาเยอรมันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศถือเป็นหนึ่งในพันธกิจที่สำคัญทางการทูตเชิงวัฒนธรรมและการศึกษาของกระทรวงการต่างประเทศแห่งสหพันธ์รัฐเยอรมนี (2020b: p. 71) ดังจะเห็นได้จากโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมสำหรับผู้เรียนและครูสอนภาษาเยอรมัน ตลอดจนโครงการพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาเยอรมันทั่วโลกที่ทางกระทรวงการต่างประเทศแห่งสหพันธ์รัฐเยอรมนี ให้ความสำคัญและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในโครงการที่สำคัญ คือ หลักสูตร DLL (Deutsch Lehren Lernen)

DLL – หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อการสอนภาษาเยอรมัน

หลักสูตร DLL เป็นหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาเยอรมันจากมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศเยอรมนีภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันเกอเธ่ (Goethe-Institut) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐบาลเยอรมันที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้านวัฒนธรรม และให้ความรู้ทางด้านการเรียนภาษาเยอรมันในต่างประเทศ ตลอดจนฝึกอบรมครูสอนภาษาเยอรมันทั่วโลก เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนภาษาเยอรมันในฐานะต่างประเทศ (GFL: German as a Foreign Language) และภาษาเยอรมันในฐานะภาษาที่สอง (GSL: German as a Second Language) ทั่วโลกโดยเฉพาะ

ความเป็นมาของหลักสูตร

หลักสูตร DLL ได้รับการพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 2010 จากแผนปรับปรุงโครงการชุดตำราเรียนเองด้านการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน (Fernstudienprojekt zur Fort- und Weiterbildung im Bereich Germanistik und Deutsch als Fremdsprache) ที่เริ่มผลิตตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 ให้เนื้อหาทันสมัยมากขึ้น และผู้สอนภาษาเยอรมันทั่วโลกสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้สอนได้ทุกระดับ โดยกำหนดแนวทางการผลิตตำราให้ความรู้เบื้องต้นและการใช้ภาษาในการเขียนตำราอยู่ในระดับเดียวกัน ตลอดจนพิจารณาเนื้อหาให้เหมาะสมสำหรับการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศและภาษาเยอรมันในฐานะภาษาที่สอง จุดเด่นของหลักสูตรสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการดังนี้ (Borneleit et al., 2014: p. 33; Dräxler, 2017: p. 273)

1. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

1.1 ผลสรุปที่ได้จากงานวิจัยทั้งด้านศาสตร์และด้านการพัฒนาสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยเกิเซน (University of Giessen) และจากโครงการ E-Lingo เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนภาษาฝรั่งเศสและครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

1.2 ฝ่ายวิชาการของสถาบันเกอเธ่ภายใต้คำแนะนำจากที่ปรึกษาทรงคุณวุฒิด้านภาษาเยอรมัน ได้แก่ ศาสตราจารย์ Hans Barkowski ศาสตราจารย์ Rüdiger Grotjahn ศาสตราจารย์ Britta Hufeisen และ ศาสตราจารย์ Michael Legutke

1.3 ตำราเรียนในหลักสูตรแต่งโดยคณาจารย์ภาษาเยอรมันจากมหาวิทยาลัยเยอรมัน ชุดตำราดังกล่าว ได้ถูกทดลองใช้สอนที่บัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยเกิเซนและประเมินต้นฉบับตำราก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่

2. ความยืดหยุ่นของหลักสูตรและการใช้ระบบหน่วยกิตแบบสากล

2.1 หลักสูตร DLL ประกอบไปด้วยรายวิชาพื้นฐานที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่นในการปรับกระบวนการวิชาให้เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย อนึ่ง การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรเป็นการเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่ประกอบไปด้วยการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการเรียนแบบออนไลน์

2.2 หลักสูตร DLL ใช้ระบบหน่วยกิตแบบยุโรป ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตและเทียบโอนการเรียนรู้ได้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ได้สะดวก

3. ประกาศนียบัตรของหลักสูตร

ผู้เรียนจบหลักสูตรจะได้รับประกาศนียบัตรตามหลักสูตรที่เรียน ออกโดยสถาบันเกอเธ่ หรือร่วมกับสถาบันการศึกษาคู่สัญญา ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาคู่สัญญามากกว่า 70 แห่งทั่วโลก ข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการเรื่องการสอนหลักสูตร DLL ณ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วโลก แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ ความตกลงแบบทวิภาคี (สถาบันเกอเธ่และสถาบันการศึกษา) และความตกลงแบบไตรภาคี (สถาบันเกอเธ่ สถาบันการศึกษา และมหาวิทยาลัยฟรีดริช ชิลเลอร์ เมืองเยนา ประเทศเยอรมนี)

แนวคิดหลักสูตร DLL

แนวคิดหลักที่สำคัญของหลักสูตร DLL คือ การพัฒนาสมรรถนะครูจากประสบการณ์การสอนและสังเกตการณ์การสอนในชั้นเรียนผ่านการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้หลักการทำวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้การทำวิจัย (Research) และการสะท้อนความคิด (Reflection) เป็นฐานในการเรียนรู้ หลักสูตร DLL ได้ผนวกการทำวิจัยดังกล่าวเข้าในภาคปฏิบัติของหลักสูตร เรียกว่า PEP (Practical Exploration Project) หรือ โครงการวิจัยในชั้นเรียน การทำ PEP เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาสมรรถนะครูโดยกระบวนการนี้เกิดจากการผสมผสานความรู้จากภาคทฤษฎี (ความรู้ด้านวิธีการสอนจากหลักสูตร DLL) และจากภาคปฏิบัติ (ประสบการณ์และทักษะการสอน) แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้สอนในชั้นเรียนและสังเกตการสอนระหว่างนั้นเป็นระยะ จากนั้นทำการวิเคราะห์สถานการณ์การเรียนการสอนที่ผ่านมาเพื่อให้อาจพัฒนาคุณภาพการสอนให้ดีขึ้นและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นในครั้งถัดไป

การทำ PEP เป็นกิจกรรมการเรียนรู้สุดท้ายของแต่ละรายวิชาในหลักสูตร DLL Premium โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงหลังจากการเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชานั้น ๆ เสร็จสิ้นสมบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคปฏิบัติเรียกว่า บันทึก PEP (PEP-Report) มีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้

1. คำถามวิจัย (PEP-Question)
2. ที่มาของปัญหาการวิจัยและความเชื่อมโยงกับเนื้อหาในรายวิชาของ DLL
3. ขั้นตอนดำเนินการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. สรุปผลวิจัย
5. การสะท้อนความคิดตนเองผ่านการวิเคราะห์ผลวิจัยและผลที่ได้รับจากการทำวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง

(สมรรถนะครู)

ประเภทของ PEP สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การทำวิจัยเพื่อหาข้อเท็จจริง คือ การสังเกตการเรียนการสอนของตนเองว่าเป็นอย่างไรเมื่อเทียบกับองค์ความรู้ที่ได้จากหลักสูตร DLL ลักษณะคำถามวิจัยประเภทนี้ คือ อะไรเป็นอย่างไร
2. การทำวิจัยเพื่อเปลี่ยนแปลง คือ การสังเกตความเปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์หลังการใช้องค์ความรู้ที่ได้จากหลักสูตร DLL ในชั้นเรียนตนเอง ลักษณะคำถามวิจัยประเภทนี้ คือ จะเกิดอะไรขึ้นถ้า...
3. การทำวิจัยเพื่อทดลองใช้ คือ การใช้องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากหลักสูตร DLL มาปรับใช้สอนในชั้นเรียนตนเอง ลักษณะคำถามวิจัยประเภทนี้ คือ จะปรับวิธีการสอนแบบนี้ในบริบทของตนเองอย่างไร ผลการสอนจะเป็นไปในทิศทางใด

สำหรับคนที่ไม่มีความรู้ด้านการสอนก็สามารถทำ PEP ได้ เพราะในหลักสูตรมีการอธิบายทุกขั้นตอนอย่างละเอียด เช่น การตั้งคำถามวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย (แบบบันทึกภาคสนาม แบบสอบถาม และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้) การสร้างตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การบันทึก PEP อย่างเป็นระบบ

รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร DLL

รายวิชาในโปรแกรมพื้นฐานของหลักสูตร DLL แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบมาตรฐาน (DLL Standard) และแบบพรีเมียม (DLL Premium) ทั้งสองประเภทประกอบไปด้วย 6 วิชา ดังนี้

1. DLL1 ความเป็นครูและการจัดการเรียนรู้
2. DLL2 เทคนิคการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ
3. DLL3 พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ
4. DLL4 การพัฒนาแบบฝึกหัดและการบริหารจัดการในชั้นเรียน
5. DLL5 สื่อการสอนและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
6. DLL6 การพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนการเรียนรู้

ตาราง 1 ข้อแตกต่างระหว่างโปรแกรมพื้นฐานทั้ง 2 ประเภท

	DLL Standard	DLL Premium
1. รายละเอียด	หลักสูตรพื้นฐานสำหรับครูสอนภาษาเยอรมัน (GFL/GSL) เน้นเทคนิคและวิธีการสอน	หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับครูสอนภาษาเยอรมัน (GFL/GSL) เพื่อเพิ่มพูนความรู้วิชาภาษาเยอรมันและเน้นภาคปฏิบัติ
2. ใบรับรองคุณวุฒิ	ประกาศนียบัตรของสถาบันเกอเธ่	ประกาศนียบัตรมหาวิทยาลัย มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 28 หน่วยกิต (ระบบ ECTS) ออกโดยสถาบันเกอเธ่ร่วมกับมหาวิทยาลัยฟรีดริช ชิลเลอร์ เมืองเยนา ประเทศเยอรมนี
3. กิจกรรมการเรียนรู้	แบบฝึกหัด	แบบฝึกหัดและโครงการวิจัยในชั้นเรียน (PEP)
4. การติดตามกำกับดูแลการเรียนรู้	ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการ	ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการอย่างใกล้ชิด

รายวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มรายวิชาในโปรแกรมพื้นฐาน (6 รายวิชา) ที่ผู้เรียนสามารถเรียนเพิ่มเติมได้

1. DLL 7 การวัดและประเมินผลทางการศึกษา
2. DLL 8 ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศสำหรับเด็ก
3. DLL 9 การสอนภาษาเยอรมันด้วยสื่อดิจิทัล
4. DLL 10 ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศสำหรับเยาวชน

จากข้อมูลข้างต้นและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้บริบทของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าหลักสูตร DLL มีความเหมาะสมต่อการผลิตและพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาเยอรมันในภูมิภาคด้วยเหตุผล 5 ประการ ดังนี้

1. แนวคิดหลักสูตร DLL สอดคล้องกับกรอบ SEA-TCF

กรอบ SEA-TCF (Southeast Asia Teachers Competency Framework) คือ กรอบสมรรถนะครูเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการของประเทศสมาชิกทั้ง 11 ประเทศ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพครูให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จากผลงานวิจัยของ Puranasakul (2023: p. 238-239) เรื่องการเปรียบเทียบหลักสูตร DLL กับกรอบ SEA-TCF พบว่า เป้าประสงค์ของทั้งสองสิ่งต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ "เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู เพราะครูคือปัจจัยสำคัญของคุณภาพการศึกษา" และมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูเหมือนกัน คือ การพัฒนาศักยภาพครูผ่านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ (สมรรถนะสำคัญด้านที่ 4 การพัฒนาตนเองเป็นครูที่ดีขึ้นในทุก ๆ วัน/ สมรรถนะทั่วไปข้อที่ 4.3 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน/ สมรรถนะย่อยข้อที่ 4.3.2 รับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองและความก้าวหน้าในวิชาชีพ/ ตัวชี้วัดข้อที่ 4.3.2.6 ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการสอน)

2. การขยายโอกาสแก่ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพครู

หนึ่งในวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร DLL คือ เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมด้านการสอนมาบ้างหรือไม่ได้เรียนจบหลักสูตรศึกษาศาสตร/ครุศาสตรมาโดยตรง

3. การจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเยอรมันที่เหมาะสมต่อความหลากหลายของนักเรียน

หลักสูตร DLL ไม่เน้นวิธีการสอนภาษาเยอรมันวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นสำคัญ แต่เน้นหลักการสอนที่ทันสมัยและหลากหลายเพื่อที่ครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสมตามลักษณะผู้เรียนและให้สอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ในแผนการสอน

4. หลักสูตรการอบรมครูสอนภาษาเยอรมันมาตรฐานสากล

สถาบันเกอเธ่ได้บรรจุโปรแกรมพื้นฐานของหลักสูตร DLL เข้าเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตร Grünes Diplom (ประกาศนียบัตรสีเขียว) ซึ่งเป็นหลักสูตรอบรมเพื่อเป็นครูสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศที่สถาบันเกอเธ่ในต่างประเทศ ปัจจุบันสถาบันเกอเธ่มี 159 สาขา กระจายใน 98 ประเทศทั่วโลก ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีสาขาของสถาบันเกอเธ่ทั้งสิ้น 11 สาขา ยกเว้น ประเทศลาว ประเทศบรูไน และประเทศติมอร์ตะวันออก

นอกจากนี้หลักสูตร DLL ยังได้รับการยอมรับจากสำนักงานดูแลผู้ย้ายถิ่นและผู้ลี้ภัยแห่งสหพันธ์ (Federal Office for Migration and Refugees) ทำให้ผู้จบหลักสูตร DLL Premium มีสิทธิ์สอนภาษาเยอรมันให้แก่ผู้ย้ายถิ่นและผู้ลี้ภัยในประเทศเยอรมนีได้

5. การเรียนหลักสูตร DLL ที่มหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยคู่สัญญาแบบไตรภาคี และเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวในภูมิภาคที่ได้รับสิทธิ์เปิดสอนหลักสูตร DLL (โปรแกรมพื้นฐาน) เป็นหลักสูตรควบคู่กับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ) ดังนั้นการเรียนหลักสูตร DLL ที่นี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะสำหรับคนไทยเท่านั้น แต่ผู้สนใจชาวต่างชาติสามารถเรียนหลักสูตรดังกล่าวได้เช่นเดียวกัน ที่ผ่านมามีครูสอนภาษาเยอรมันทั้งจากประเทศไทยและจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศเวียดนาม และประเทศอินโดนีเซียสมัครเรียนหลักสูตร DLL ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กรณีศึกษา: ภาวะการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2558) คาดการณ์ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2567 จะมีครูจำนวนไม่น้อยกว่า 1.9 แสนคนเกษียณอายุราชการ และจำเป็นต้องคัดเลือกครูใหม่ราว 1.56 แสนคน จึงถือเป็นช่วงเวลาสำคัญของการศึกษาไทยในการปฏิรูปคุณภาพครูและการสอน

สำนักงานคณะกรรมการและมาตรฐานการศึกษา (สพฐ.) ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการผลิตครูตรงวุฒิวิชาเอกภาษาเยอรมันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในโรงเรียน จึงเกิดโครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่าง สพฐ. กับสถาบันเกอเธ่ ประเทศไทย ภายใต้โครงการทุนศึกษาด้านการสอนภาษาต่างประเทศที่สองเพื่อผลิตครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน โดยกำหนดเป้าหมายจะผลิตครูสอนภาษาเยอรมันจำนวน 40 คน ภายในระยะเวลา 4 ปี (2556 – 2559) แต่ได้ผู้รับทุนทั้งสิ้น 28 คน แบ่งออกเป็น 4 รุ่น รุ่นที่ 1 จำนวน 5 คน รุ่นที่ 2 จำนวน 10 คน รุ่นที่ 3 จำนวน 5 คน และรุ่นที่ 4 จำนวน 8 คน ปัจจุบันผู้รับทุนรุ่นที่ 1 - 4 ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัด สพฐ. เรียบร้อยแล้ว

ในปี พ.ศ. 2560 สพฐ. ประกาศเปิดสอบบรรจุครูผู้ช่วย จำนวน 6,381 อัตรา 61 สาขาวิชา (มติชนออนไลน์, 2560) โดยแบ่งเป็นสองกลุ่มหลัก ดังนี้

1. กลุ่มสาขาวิชาที่ผู้สมัครต้องมีใบประกอบวิชาชีพครูหรือผ่านหลักสูตร 5 ปี (36 สาขาวิชา)
2. กลุ่มสาขาวิชาที่ผู้สมัครจะมีหรือไม่มีใบอนุญาตก็ได้ (25 สาขาวิชา)
  - 2.1 กลุ่มสาขาวิชาคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ที่ยังไม่มีบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี (17 สาขาวิชา)
  - 2.2 กลุ่มสาขาวิชาที่ขาดแคลนเรื้อรัง (8 สาขาวิชา)

สาขาวิชาภาษาเยอรมันถูกจำแนกอยู่ในประเภทสาขาวิชาที่ขาดแคลนเรื้อรัง ซึ่งเป็นกลุ่มสาขาวิชาที่โรงเรียนมีความต้องการแต่ยังไม่สามารถหาครูมาบรรจุได้ เนื่องจากช่วงประกาศเปิดรับสมัครไม่มีบัณฑิตสาขาวิชาเอก หรือมีจำนวนน้อย หรือมีผู้สมัครสอบแต่ไม่ผ่านการคัดเลือก นายบุญรักษ์ ยอดเพชร เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ., 2561) อธิบายการกำหนดสาขาวิชาที่ขาดแคลนว่าเป็นการกำหนดตามสภาพความเป็นจริง และเป็นผลจากการประชุมหารือร่วมกันของหน่วยงานเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์จากสถาบันที่เปิดสอนหลักสูตรทางการศึกษาทั่วประเทศ

ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรครู 5 ปี มาเป็น 4 ปี ในปีการศึกษา 2562 นั้น ทางคุรุสภาได้ประกาศมาตรการขยายโอกาสให้ผู้สมัครสาขาวิชาขาดแคลนที่ไม่ได้จบหลักสูตรครู 5 ปี สามารถเข้ารับการคัดเลือกได้ (ขณะนั้นมีเพียงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เดียวในประเทศไทยที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาเยอรมัน) ผศ.ดร.สุรวาท ทองบุ กรรมการคุรุสภา (2558) ได้อธิบายแนวทางการรับสมัครครูผู้ช่วยสาขาขาดแคลนว่า "ในกรณีสาขาวิชาขาดแคลน มีการเปิดสอนตามหลักสูตรครู 5 ปี และมีผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแล้ว ให้เปิดรับสมัครครั้งที่ 1 โดยรับเฉพาะผู้สำเร็จตามหลักสูตรครู 5 ปี และผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูก่อน จากนั้น ให้พิจารณาว่า หากไม่มีผู้สมัคร หรือสมัครไม่เพียงพอ หรือสอบผ่านน้อยกว่าจำนวนที่ต้องการ จึงให้รับสมัครครั้งที่ 2 และเปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จปริญญา 4 ปี ในสาขาวิชาขาดแคลนนี้ สมัครสอบได้ โดยให้คุรุสภาออกหนังสืออนุญาตปฏิบัติการสอนโดยไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เพื่อนำไปสมัครสอบบรรจุครูผู้ช่วย โดยหนังสือนี้จะมีอายุใช้งาน 90 วัน ทั้งนี้ จะต้องไม่ตัดสิทธิ์ผู้สำเร็จตามหลักสูตรครู 5 ปี และผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ในการสมัครสอบรอบ 2 ได้ด้วย" อย่างไรก็ตาม ในการเปิดสอบครูผู้ช่วยรอบทั่วไป ในปี พ.ศ. 2564 สาขาวิชาภาษาเยอรมันยังคงถูกจัดเป็น 1 ในสาขาวิชาเอกขาดแคลน แท้จริงแล้วปัญหานี้ไม่ได้กระทบแค่โรงเรียนในสังกัด สพฐ. เท่านั้น ตามรายงานประจำปีด้านการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศของ DAAD (2021a: p. 30) ในปีเดียวกัน พบว่า ปัญหาการขาดแคลนครูภาษาเยอรมันในประเทศไทยมีในทุกระดับ ตั้งแต่ในระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา และสถาบันภาษาเยอรมันอย่างสถาบันเกอเธ่ ประเทศไทย

ปัญหาการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันที่มีคุณภาพในประเทศไทยจะยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังต่อไป เนื่องจากปัจจัยหลัก 2 ประการ ดังนี้

1. ขาด "การผลิตครู" สาขาวิชาเอกภาษาเยอรมัน

ปัจจุบันไม่มีมหาวิทยาลัยใดในประเทศไทยเปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต/ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอกภาษาเยอรมัน และทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ไม่เปิดรับสมัครนักศึกษาใหม่ คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาเอกภาษาเยอรมัน แม้มหาวิทยาลัยในประเทศไทยจะยังมีการเปิดสอนภาษาเยอรมันในคณะอักษรศาสตร์/มนุษยศาสตร์ ระดับปริญญาตรีก็ตาม แต่ในหลักสูตรไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาเยอรมัน ดังนั้นบัณฑิตที่จบจะขาดทักษะที่จำเป็นในวิชาชีพครู

2. จำนวนของสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนภาษาเยอรมันมีมากขึ้น

ปัจจุบันมีโรงเรียนเปิดสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทย จำนวน 50 โรงเรียน (สพฐ., 2565ก) ประกอบด้วยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 37 โรงเรียน และสังกัดอื่นๆ จำนวน 13 โรงเรียน เพิ่มจากปี พ.ศ. 2562 จำนวน 6 โรงเรียน แบ่งเป็น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2 โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2 โรงเรียน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 โรงเรียน

ตาราง 2 รายชื่อโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	สพม.
1	เตรียมอุดมศึกษา	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 1
2	เทพศิรินทร์	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 1
3	สามเสนวิทยาลัย	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 1
4	สตรีวิทย์อุปสรรค	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 1
5	สตรีวิทยา	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 1
6	ศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์ฯ	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 1
7	ทวีธาภิเศก	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 1
8	มัธยมวัดนายโรง	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 1
9	บางกะปิ	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 2
10	บดินทรเดชา สิงห์ สิงหเสนี	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 2
11	สายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 2
12	สุรศักดิ์มนตรี	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 2
13	หอวัง	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 2
14	เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	กรุงเทพฯ	กรุงเทพมหานคร เขต 2
15	สตรีนันทบุรี	นนทบุรี	นนทบุรี

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	สพม.
16	กาญจนานุเคราะห์	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
17	กาญจนานิกะวิทยาลัย นครปฐม	นครปฐม	นครปฐม
18	ราชินีบุรณะ	นครปฐม	นครปฐม
19	พัทลุง	พัทลุง	พัทลุง
20	สตรีภูเก็ต	ภูเก็ต	พังงา ภูเก็ต ระนอง
21	หาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา	สงขลา	สงขลา สตูล
22	วรรณิณีเฉลิม จังหวัดสงขลา	สงขลา	สงขลา สตูล
23	ราชประชานุเคราะห์ 35	พังงา	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
24	ปทุมเทพวิทยาคาร	หนองคาย	หนองคาย
25	ชุมพลโพธิ์พิสัย	หนองคาย	หนองคาย
26	อนุกุลนารี	กาฬสินธุ์	กาฬสินธุ์
27	กาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์	กาฬสินธุ์	กาฬสินธุ์
28	แก่นนครวิทยาลัย	ขอนแก่น	ขอนแก่น
29	กัลยาณวัตร	ขอนแก่น	ขอนแก่น
30	ขอนแก่นวิทยายน	ขอนแก่น	ขอนแก่น
31	สุวรรณภูมิพิทยไพศาล	ร้อยเอ็ด	ร้อยเอ็ด
32	เบ็ญจมะมหาราช	อุบลราชธานี	อุบลราชธานี อำนาจเจริญ
33	เชียงใหม่พิทยาคาร	อุบลราชธานี	อุบลราชธานี อำนาจเจริญ
34	ลือคำหาญวารินชำราบ	อุบลราชธานี	อุบลราชธานี อำนาจเจริญ
35	วิทยาศาสตร์จุฬารัตนาธิปัตย์วิทยาลัย พิษณุโลก	พิษณุโลก	พิษณุโลก อุตรดิตถ์
36	พิจิตรพิทยาคม	พิจิตร	พิจิตร
37	สตรีประเสริฐศิลป์	ตราด	จันทบุรี ตราด

ตาราง 3 รายชื่อโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน สังกัดอื่น ๆ

ที่	โรงเรียน	จังหวัด	สพม.
1	สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
2	สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
3	สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
4	สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
5	จิตรลดา	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
6	เซนต์คาเบรียล	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
7	ดาราวิทยาลัย	เชียงใหม่	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
8	พินรัตน์	เชียงใหม่	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
9	ปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย	เชียงใหม่	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
10	จิตรลดา (สายวิชาชีพ)	กรุงเทพฯ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
11	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่	เชียงใหม่	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
12	มหิดลวิทยานุสรณ์	นครปฐม	องค์การมหาชน
13	เตรียมทหาร	นครนายก	กองบัญชาการกองทัพไทย

ข้อเสนอแนะ

ในอนาคตผู้ประกอบอาชีพครูสอนภาษาเยอรมันในระดับโรงเรียนจะเป็นบัณฑิตจากคณะอักษรศาสตร์/มนุษยศาสตร์ ที่มีความรู้ในเนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียว และต้องเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูเพิ่มเติม ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเป็นการปูพื้นฐานที่จำเป็นในวิชาชีพครูและเพิ่มศักยภาพการทำงานของคุณครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่การการสอนภาษาต่างประเทศอย่างภาษาเยอรมันเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะด้านตลอดจนเทคนิคและกลยุทธ์ในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรเฉพาะทางเพื่อผลิตครูสอนภาษาเยอรมันที่มีคุณภาพให้กับสถาบันการศึกษาและยกระดับคุณภาพนักเรียนไทยด้านภาษาต่างประเทศ หลักสูตรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมครูผู้ช่วยหรือ "ว่าที่ครู" สู่ความเป็นครูสอนภาษาเยอรมันที่มีคุณภาพคือ หลักสูตร DLL ซึ่งสามารถเรียนได้ภายในประเทศไทยและค่าธรรมเนียมถูกกว่าการเรียนหลักสูตรดังกล่าว ณ ประเทศเยอรมนี

ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2565 มหาวิทยาลัยรามคำแหง นักศึกษาสามารถเลือกเรียนโปรแกรม DLL ได้ 2 แบบ คือ

1. เรียนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยเลือกเรียนรายวิชาในหลักสูตร DLL เป็นวิชาเลือก หลังสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ

2. เรียนหลักสูตร DLL โปรแกรมพื้นฐาน และและสมัครสอบวัดผล ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) การสอบประมวลความรู้ (Leistungsnachweis A) 2) การทำ PEP ของ 3 รายวิชา (Leistungsnachweis B) และ 3) งานนิพนธ์ 1 ชิ้น (Leistungsnachweis C) หลังสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตร DLL ที่ออกให้โดยทั้งสามสถาบัน (สถาบันเกอเธ่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยฟรีดริช ชิลเลอร์ เมืองเยนา ประเทศเยอรมนี) อนึ่ง นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนวิชา GFL 7205 การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นวิชาเลือก ในหลักสูตรปริญญาโท เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเสริมทักษะความเป็นครูมืออาชีพอีกด้วย

เพื่อแก้ปัญหาภาวะการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันภายในประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมการผลิตครูสอนภาษาเยอรมันที่มีคุณภาพจึงขอเสนอให้คุรุสภาพิจารณารับรองหลักสูตร DLL เทียบเท่าหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู เพื่อลดความซ้ำซ้อนและระยะเวลาในการผลิตครูคุณภาพในสาขาวิชาเอกขาดแคลน

บทสรุป

การเรียนภาษาเยอรมันในภูมิภาคมีแนวโน้มเพิ่มสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากประเทศเยอรมนียังขาดแคลนแรงงานเฉพาะทางที่มีทักษะความสามารถหลายอาชีพ หนึ่งในอาชีพที่ขาดแคลนเป็นอย่างมาก คือ อาชีพพยาบาล สำนักงานสถิติแห่งชาติเยอรมนี (Destatis, 2022) รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการขาดแคลนแรงงานอาชีพพยาบาลภายในประเทศว่า ในปี ค.ศ. 2020 มียอดสูงกว่า 376, 128 อัตรา และคาดการณ์ว่าอาจพุ่งสูงถึง 500,000 อัตรา ในปี ค.ศ. 2035 เพื่อแก้ปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้แรงงานต่างชาติที่มีความรู้ภาษาเยอรมันระดับ B1 ขึ้นไป สามารถเข้ามาทำงานในประเทศเยอรมนีได้สะดวกยิ่งขึ้นจึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการย้ายถิ่นของแรงงานเฉพาะทาง (Fachkräfteeinwanderungsgesetz) เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563

เป็นที่น่าสังเกตว่าภายหลังการประกาศใช้กฎหมายแรงงานดังกล่าว ประเทศเวียดนามเองก็ได้มีการปรับแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนเพื่อเพิ่มทักษะภาษาต่างประเทศของนักเรียนในปีถัดมาโดยทดลองเพิ่มภาษาเยอรมันเข้าในหลักสูตรของประเทศตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

ดังนั้นแล้วปัญหาการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันภายในประเทศไทยจึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรหาทางแก้ไข เพราะครูที่มีคุณภาพจะสามารถพัฒนาทักษะด้านภาษาเยอรมันของนักเรียนได้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถเพิ่มศักยภาพแรงงานไทยให้มีทักษะภาษาต่างประเทศที่สองเพิ่มเติมเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การแข่งขันทางด้านแรงงานทั้งในระดับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและในระดับโลก

หมายเหตุ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอผลงานที่งานประชุมวิชาการครูภาษาเยอรมันนานาชาติ ครั้งที่ 17 (IDT2022) ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ระหว่างวันที่ 15 -20 สิงหาคม พ.ศ. 2565 งาน IDT (Die Internationale Tagung der Deutschlehrerinnen und Deutschlehrer) เป็นงานประชุมวิชาการครูภาษาเยอรมันนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยในครั้งนี้มีครูภาษาเยอรมันเข้าร่วมประชุมและนำเสนอผลงานกว่า 2,747 คน จาก 110 ประเทศทั่วโลก สำหรับการประชุมครั้งที่ 18 จะจัดขึ้นที่เมือง Lübeck ประเทศเยอรมนี ระหว่างวันที่ 28 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม พ.ศ. 2568 ข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <https://idt-2025.de>

เอกสารอ้างอิง

- มติชนออนไลน์. (2560). เปิด “25 สาขาวิชา” สอบครูไม่มีใบวิชาชีพได้. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2566 จาก https://www.matichon.co.th/education/news_511852.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). โอกาสทองในการปฏิรูปคุณภาพครูและการสอน. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566, จาก <https://tdri.or.th/2015/03/tdri-factsheet-32-2/>.
- สุรวาท ทองบุ. (2558). การรับสมัครสาขาวิชาขาดแคลน ตามเจตนารมณ์และมติของคุรุสภา. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566, จาก [Status update]. Facebook. http://th-th.facebook.com/surawat.th/photos/การรับสมัครสาขา_วิชาขาดแคลน-ตามเจตนารมณ์และมติของคุรุสภา-แนวทางการรับสมัคร-สาขา/927101773980685/.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). สพฐ. ประชุมแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดประเภทวิชาและสาขาวิชาขาดแคลนในการสอบแข่งขันครูผู้ช่วย ปี พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2566, จาก [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/obec.pr/posts/571702226533597>.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2565ก). รายชื่อโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาเยอรมัน ปี 2565. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2566, จาก http://academic.obec.go.th/web/images/document/1669013955_d_1.pdf.
- _____. (2565ข). ประกาศการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่สองปี 2565. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2566, จาก http://academic.obec.go.th/web/images/official/1669015007_d_1.pdf.
- Altrichter, H., Posch, P. & Spann, H. (2018). *Lehrerinnen und Lehrer erforschen ihren Unterricht (5. ed.)*. Bad Heilbrunn: Julius Klinkhardt.
- Ammon, U. (2015). *Die Stellung der deutschen Sprache in der Welt*. Berlin, München, Boston: De Gruyter.
- Auswärtiges Amt. (2015). *Deutsch als Fremdsprache weltweit. Datenerhebung 2015*. Retrieved January 11, 2023, from <https://static.dw.com/downloads/62114318/Deutsch-als-Fremdsprache-weltweit-Datenerhebung-2015-Auswaertiges-Amt.pdf>.

- Auswärtiges Amt. (2020a). **Deutsch als Fremdsprache weltweit**. Datenerhebung 2020. Retrieved January 5, 2023, from <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2344738/b2a4e47fdb9e8e2739bab2565f8fe7c2/deutsch-als-fremdsprache-data.pdf>.
- Auswärtiges Amt. (2020b). **24. Bericht der Bundesregierung zur Auswärtigen Kultur und Bildungspolitik für das Jahr 2020**. Retrieved January 8, 2023, from <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2460126/f65c6be22ce7974082d6cd01f555cbe8/akbp-bericht2020-data.pdf>.
- Borneleit, S., Böttger, L., Ende, K., Häring, S., Mohr, I., Schmidjell, A. & Stelzer, K. (2014). **Handbuch zur Durchführung einer Fort- und Weiterbildung mit Deutsch Lehren Lernen**. München: Goethe-Institut.
- Destatis. (2022). **Prognostizierter Bedarf an stationären und ambulanten Pflegekräften* in Deutschland bis zum Jahr 2035**. Retrieved January 8, 2023, from <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/172651/umfrage/bedarf-an-pflegekraeften-2025/>.
- Dräxler, H.-D. (2017). **Deutsch Lehren Lernen**. Ein neuer Ansatz in der Lehrerfort- und -weiterbildung an den Goethe-Instituten in Südostasien. In Akkramas, P., Funk, H. & Traoré, S. (Eds.), *Deutsch als Fremdsprache im Spannungsfeld zwischen Globalisierung und Regionalisierung: Beiträge zur 4. Internationalen Konferenz Deutsch als Fremdsprache* (pp. 271-286). Frankfurt: Peter Lang.
- DAAD. (2020). **Bildungssystemanalyse Malaysia**. Retrieved January 21, 2023, from <https://www.daad.de/de/laenderinformationen/asien/malaysia/artikel-analysen/>.
- _____. (2021a). **Bildungssystemanalyse Thailand**. Retrieved January 15, 2023, from <https://www.daad.de/de/laenderinformationen/asien/thailand/artikel-analysen/>.
- _____. (2021b). **Bildungssystemanalyse Vietnam**. Retrieved January 9, 2023, from <https://www.daad.de/de/laenderinformationen/asien/vietnam/artikel-analysen/>.
- Hattie, J. (2009). **Visible Learning: A Synthesis of over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement**. London: Routledge.
- Puranasakul, L. (2023). **The professional development program for German teachers in Southeast Asia**. In Pang, A. (Ed.), *New Anthology Series 1. Equitable and Inclusive Language Education: New Paradigms, Pathways, and Possibilities* (pp. 230-244). Singapore: SEAMEO Regional Language Centre.
- Schayan, J. (2018). **Man spricht Deutsch**. Retrieved January 10, 2023, from <https://www.deutschland.de/de/topic/kultur/deutsche-sprache-ueberraschende-zahlen-und-fakten>.
- Zierer, K. (2016). **Hattie für gestresster Lehrer: Kernbotschaften und Handlungsempfehlungen aus John Hatties „Visible Learning“ und „Visible Learning for Teachers“**. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren.